

Piotr Bojarski

Instytut Północny im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, Polska;

piotr.bojarski@ip.olsztyn.pl • <https://orcid.org/0000-0002-3166-0752>

Sprawozdanie z działalności naukowo-popularyzatorskiej Instytutu Północnego im. Wojciecha Kętrzyńskiego w pierwszym półroczu 2022 roku

Report on the scientific and popularising activities of the Wojciech
Kętrzyński Northern Institute in the first half of 2022

Bericht über die wissenschaftlich-popularisierenden Aktivitäten des
Wojciech-Kętrzyński-Nordinstituts in der ersten Hälfte des Jahres 2022

Stopniowe znoszenie restrykcji pandemicznych przez rząd umożliwiło powrót do stacjonarnego trybu pracy wielu instytucji kultury czy placówek naukowych. Nie inaczej było w przypadku Instytutu Północnego im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Pierwsze półrocze 2022 r. obfitowało w różnorodne wydarzenia organizowane w murach Domu Polskiego.

Istotny element funkcjonowania Instytutu Północnego stanowi działalność wydawnicza. W minionych miesiącach zorganizowaliśmy cztery spotkania promujące najnowsze wydawnictwa naszego Instytutu. 16 marca odbyła się promocja *Literackiego atlasu Warmii i Mazur* autorstwa Ewy Zdrojkowskiej, dziennikarki Radia Olsztyn i publicystyki. Opowieść o dziedzictwie Warmii i Mazur zamkniętym w postaciach, miejscach i pejzażach związanych z literaturą przyciągnęła wielu zainteresowanych, przedstawicieli nie tylko świata literatury, ale także muzealników i historyków.

6 kwietnia w Domu Polskim gościliśmy dr Wiesławę Chodkowską – konserwatora, muzealnika, historyka sztuki – autorkę monografii *Dawne ratusze warmińskie. Geneza form architektonicznych i ochrona konserwatorska* stanowiącą

kompendium wiedzy o tego typu zabudowie. Publikacja, wydana wspólnie z Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie wyróżnia się m.in. bogatym materiałem ilustracyjnym. Autorka odnalazła i opisała blisko 250 ilustracji, rycin i fotografii przedstawiających ratusze – nie tylko na Warmii.

28 kwietnia w siedzibie Instytutu spotkali się miłośnicy historii najnowszej. W tym dniu o swojej monografii opowiadał Ralf Meindl – autor biografii politycznej Ericha Kocha. Tematyka II wojny światowej, polityki III Rzeszy wobec podbitych terytoriów, ale także droga życiowa Gauleitera Prus Wschodnich Ericha Kocha spotkała się z ogromnym zainteresowaniem blisko stu osób przybyłych na spotkanie. Po prezentacji toczyła się ożywiona dyskusja, a jeszcze długo po jej zakończeniu R. Meindl podpisywał książki.

Przysłowiowy „maraton” spotkań promocyjnych zakończyliśmy 20 maja kiedy to gościliśmy Monikę Wysocką-Kawę i Szymona Kawę – autorów książki *Olsztyński tryptyk. Saga o rodzinie Wysockich*, opowiadającej o losach ludzi które spłoty się na Wileńszczyźnie i w Olsztynie. Powstanie publikacji było możliwe dzięki programowi wydawniczemu Instytutu Północnego – Mozaika Kultur. W spotkaniu uczestniczyli przesiedleńcy z Wileńszczyzny i ich potomkowie oraz przedstawiciele lokalnych stowarzyszeń. Wymienione wyżej spotkania autorskie poprowadzili pracownicy Instytutu – Tadeusz Baryła, dr Emilia Figura-Osełkowska oraz dr Marcelina Zaniewska.

Działalność Instytutu Północnego w opisywanym okresie nie sprowadzała się jedynie do promocji przygotowywanych wydawnictw. 20 kwietnia w Domu Polskim odbył się wernisaż wystawy Melanii Olędzkiej pt. *Warmia w akwareli*. Wyjątkowe widoki miast i miasteczek warmińskich, charakterystycznych budynków i zapomnianych miejsc wzbudziły duże zainteresowanie zwiedzających. Wystawa jest dostępna dla oglądających do 31 sierpnia br. w godzinach otwarcia budynku.

Nie tylko historia, ale także folklor, kultura i zwyczaje warmińskie stanowią ważny obszar zainteresowania Instytutu. Dlatego też zorganizowaliśmy cykl spotkań odnoszących się do wyżej wymienionych dziedzin. Wśród gości przybliżających ten aspekt warmińskości znaleźli się Łukasz Ruch – propagator gwary warmińskiej, organizator konkursów dla dzieci i młodzieży, „następca” Edwarda Cyfusa, Krystyna Tarnacka i Izabela Treutle – rekonstruktorce stroju warmińskiego oraz ks. dr Tomasz Garwoliński – dyrektor biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego „Hosianum”, który opowiedział m.in. o tym jakie skarby muzyczne znajdują się w zbiorach tej biblioteki. Cykl poprowadziła dziennikarka Radia Olsztyn – Ewa Zdrojkowska.

Sfera edukacyjna to kolejny element działalności Instytutu Północnego. Dr Emilia Figura-Osełkowska wraz z dr. Tomaszem Wyźlicem poprowadzili

warsztaty dla uczniów olsztyńskich szkół średnich odnoszące się do problematyki plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu. W trakcie warsztatów młodzież obejrzała katalog wystawy „Koniec I wojny światowej w satyrze i karykaturze”, wypełniła karty pracy oraz obejrzała film – lekcję plebiscytową, a także zapoznała się z prezentacją multimedialną poruszającą zagadnienia plebiscytowe.

W weekendy odbywają się także międzypokoleniowe warsztaty teatralne zatytułowane – *Kłobukowe psoty*. „Aktorzy” przygotowują się do przedstawienia opartego na lokalnych legendach. Z ramienia Instytutu Północnego warsztaty koordynuje dr Marcelina Zaniewska. Odbywają się one w ramach programu *Edukacja kulturalna* finansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W dniach 26–29 maja Instytut Północny im. W. Kętrzyńskiego po raz pierwszy uczestniczył w Targach Książki – tradycyjnie organizowanych w Pałacu Kultury i Nauki oraz na Placu Defilad w Warszawie. Instytut na Targach reprezentowali – dyrektor dr Jerzy Kiełbik, dr Tomasz Wyzlic, dr Marcelina Zaniewska i dr Piotr Bojarski. W trakcie czterech targowych dni mieliśmy okazję zaprezentować nie tylko nasze nowości, ale także wydawnictwa przygotowane jeszcze przez Ośrodek Badań Naukowych, wciąż cieszące się dużą popularnością. Podczas targów nasze stoisko odwiedziło kilka tysięcy osób. Dzięki udziałowi w tym wydarzeniu udało nam się nawiązać szereg kontaktów oraz odbyć wiele inspirujących rozmów z miłośnikami historii i kultury naszego regionu.

Wydarzeniem, w pewnym sensie zamykającym pierwsze półrocze 2022 r. w Instytucie Północnym był Kongres Niepodległości, który odbył się 3 czerwca w Domu Polskim. Kongres stanowił również swoiste podsumowanie pięciu lat, kończącego się wraz z obecnym rokiem kalendarzowym, rządowego programu *Niepodległa*. Wydarzenie dzieliło się na część naukową z referatami prof. dr. hab. Andrzeja Chwalby (przez lata związanego z Uniwersytetem Jagiellońskim), prof. dr. hab. Norberta Kasparka (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) oraz prof. dr. hab. Wojciecha Włodarkiewicza (Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie) oraz panel, na którym swoje projekty realizowane w ramach *Niepodległej* przedstawiło dziewięć różnych instytucji z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego, w tym Urząd Wojewódzki, Instytut Północny, Archiwum Państwowe oraz szereg bibliotek i ośrodków kultury. Swoją obecnością Kongres zaszczylicili m.in. Wojciech Kirejczyk – dyrektor Biura Programu Niepodległa, dr hab. Jerzy Przyborowski, prof. UWM – rektor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Agnieszka Warakomska-Poczobutt – dyrektor Biura Wojewody Warmińsko-Mazurskiego oraz dr hab. Karol Sacewicz – Naczelnik Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Olsztynie.

Na zakończenie warto wspomnieć o dwóch wydarzeniach organizowanych w Instytucie Północnym w omawianym okresie. 18 maja odbyła się uroczysta inauguracja projektu „Księgozbiory przedwojenne jako źródło do historii Warmii i Mazur”, finansowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach programu „Nauka dla Społeczeństwa”. W projekt, oprócz biblioteki Instytutu zaangażowane są Biblioteka Uniwersytecka UWM w Olsztynie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie oraz Archiwum Państwowe w Olsztynie.

2 czerwca, w ramach obchodów 100-lecia Związku Polaków w Niemczech Instytut Północny, wspólnie z Towarzystwem Naukowym im. Wojciecha Kętrzyńskiego zorganizował konferencję naukową poświęconą ludziom i działalności IV Dzielnicy Związku Polaków w Niemczech.

Podsumowując, w minionym półroczu działalność Instytutu Północnego im. W. Kętrzyńskiego była niezwykle różnorodna i obejmowała wiele obszarów. W drugiej połowie 2022 r. tendencja ta zostanie podtrzymana, ponieważ na ten okres zaplanowano, kilka nowych wydawnictw, konferencje naukowe, udział w kolejnych edycjach Europejskich Dni Dziedzictwa oraz Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki, a także szereg spotkań popularyzujących historię Warmii i Mazur.